

**LAN ZENTROETAN
EUSKARAREN EZAGUTZA ETA ERABILPENA
AREAGOTZEKO PROPOSAMENAK**

ELA

Aurkibidea

Aurkezpena	3
Euskara lan hitzarmenetan	4
Ezagutza	4
Erabilera	5
Egitura	5
Euskararako diru baliabideak	5
Euskara planen inguruan	6
Zergatik euskara planak?	6
Zelakoa da prozesua?	6
Zeintzuk izaten dira Euskara Plan baten helburu nagusiak?	6
Non egin daitezke?	6
Eboluzioa historikoki eta egungo egoera	6
Norentzat da?	7
Zer suposatzen du euskara plan bat izateak?	7
Langileek zein modutan hartu dezakete parte euskara planean?	7
Zer da euskara batzordea?	7
Zer nolako neurriak har daitezke? Zer eskatu dezakegu?	7
Euskara planaren faseak	8
Administrazioan eta erakunde autonomoetan	8
Kontuan izan beharrekoak	9
Testuingurua	9
“Euskaraz lan egin nahi dut”	10
Hizkuntza eskubideen deklarazio unibertsala	10

Aurkezpena

Euskararen egoera lan munduan eta arlo sozio-ekonomikoan kezkarria izanik, ELAn argi daukagu lan alorraren euskalduntzerik gabe ez dagoela euskararen normalizaziorik ez eta benetako ofizialtasunik.

Lan munduan gaur egun geroz eta langile gehiago dira euskaldunak, baina lan harremanak euskalduntzeko hori ez da nahikoa. Normalizazioaz ari garenean euskararen erabilera bermatzeko baldintza egokiak sortzeaz ari gara eta euskara era horretara aurreikusten duten lan zentroak oso urriak dira, bai sektore pribatuan zein publikoan.

Bestelako politikak eskatzen ditugun garai hauetan aldarrikapen politikoa ezinbestekoa da hizkuntza politikan ere. Euskara babesteko eta hedatzeko estrategia baten beharra aldarrikatzen dugu, jendartean eta lan munduan dituen gabezia estrukturalak gainditze aldera. Hizkuntza politika berri bat behar dugu. Agenda politikoetan euskarari dagokion lehentasunezko tokia emateko garaia da, horretarako arlo honetan ematen ari diren murrizketak bertan behera utziz eta behar diren baliabideak bideratuz. Esparru sozio-ekonomikoan eta lan munduan euskarak aurrera egiteko neurri berriak, ezberdinak eta ausartak hartzea ezinbestekoa da.

Baina, geure esku dagoenari helduz, ezin aipatu gabe utzi sindikatuon erantzukizuna gai honetan. Sindikatuok asko daukagu egiteko eta esateko lan munduaren euskalduntzean, ELAk behintzat bai: gure afiliatu eta ordezkariengandik hasita, euskararen hedapenaren aldeko sentsibilizazio eta motibazio lana egin; negoziazio kolektiboan euskararen normalizazioa bultzatzeko neurriak aldarrikatu; arlo publikoan zerbitzu publikoak euskaraz bermatzeko baldintzak eta horretarako beharrezkoak diren planak aldarrikatu...

Lan harremanetan garai gogorak bizi ditugu. Eskubide sozial eta laboraletan atzera goaz. Krisiaren aitzakiarekin aberastasunaren banaketa bidegabeagoan oinarritutako eredia inposatu nahi digute. Euskararen normalizazioan ere atzera egiteko arriskuan gaude jendartean eta lantokietan. Testuinguru honetan gogoratu behar dugu lan munduan euskararen normalizazioaz ari garenean, hizkuntza eskubideen errespetuaz ari garela, esparru sozio-ekonomikoan ere badirela egikaritu daitezkeen funtsezko hizkuntza eskubideak.

Langileen artean euskararekiko atxikimendua lantzeko ezinbestekoa da beraz langile bezala ere hizkuntza eskubideen jabe direla konturatzea. Jabekuntza honen ondorioz lortuko dugu gure ekintza sindikalean euskararen aldeko konpromisoa txertatu eta normalizazio neurri eta planen aldeko lana sartzea. ELAko militanteok ekarpen garran-

tzitsua egin dezakegu bide honetan eta gida honek horretarako lan tresna izan nahi du.

Euskara lan hitzarmenetan

Eskubide eta errebindikazio guztietan bezala, hizkuntza eskubideen arloan ere aldarrikapen orokorrek ez da nahikoa. Salbuespenak salbuespen, enpresariak ez dute orokorrean euskararen normalizazioaren aldeko jarrerarik erakusten, betebeharrak sortzen dizkion kostu bezala ikusten baitute euskararen normalizazioa gehienetan.

Hori horrela izanik, euskararen normalizazioaren aldeko neurriak exijitzea geuri dagokigu, geure lan sindikalaren parte izan behar da ordezkaritza sindikala daukagun enpresa pribatu zein publikoetan. Hizkuntza eskubideen gauzatzea lantokietan lortu behar dugu eta horretarako daukagun tresnarik eraginkorrena negoziazio kolektiboarena da.

Orain arte, hitzarmen ezberdinetan jaso diren euskararen aldeko neurri gehienak orokorrak izan dira, borondate oneko adierazpenak, baina, konpromiso jakinik sortzen ez dutenak. Gure helburua euskararen normalizazioan ere neurri zehatzak eskatzea izan behar da, exijitu ditzakegun

eskubideak zehaztea. Horretarako bi aukera izan ditzakegu :

- Euskara plana egiteko prozesua martxan jartzea eskatzea. (Puntu hau hurrengo atalean garatuko dugu).
- Plana osatzera heldu gabe beste era bateko normalizazio neurriak exijitzea.

Eska daitezkeen neurriak ezberdinak izan daitezke, eta kasuan kasu ikusi beharko da. Enpresaren egoera aztertu ondoren, lehentasunak finkatu, langileen atxikimendua bilatu eta aldarrikapen taula egin beharko da.

Hona hemen adibide batzuk, zerrenda itxia izan gabe:

Ezagutza

- Kontratazio berrietarako irizpideak
 - Hizkuntza eskakizunak ezartzea: euskara derrigorrezkoa edo meritu bezala hartzea
- Hizkuntza eskakizunak betetzeko epeak eta ibilbideak zehaztea.
- Euskalduntze eskolak:
 - Matrikula
 - a) Enpresak matrikula osoa ordaintzea
 - b) Matrikularen zatia ordaintzea: ordainketa erdi bana (edo portzentajea zehaztu) enpresa eta langilearen artean.
 - Orduak

- a) Enpresak langileari ikastaroa lan orduetan egiteko aukera edota opor ordu modura ematea.
- b) Enpresak eskola orduen zati bat beregain hartzea eta langileak beste zatia (portzentajea zehaztu). Adib: egunean ordu beteko eskola bada, 30 minutu langileak jarriko ditu eta beste 30ak enpresak. Orduetan edo opor orduetan eman daitezke.
- Trebakuntza
 - Euskara trebakuntza (ikus. euskalduntze eskoletako matrikula eta orduetako aukerak)
 - Berariazko trebakuntza
 - a) Langile euskaldunei eskainiko zaien berariazko trebakuntza saioak euskaraz izatea.
 - b) Ikastaroetako materiala euskaraz ematea (gardenkiak, banatuko diren paperak...)

Erabilera

- Langileek euskaraz lan egiteko, baliabideak (dokumentuak, errotulazioa, oharra, softwarea, ekipamendua, tresnak...) izatea.
- Enpresa eta langileen arteko komunikazioak eta harremanak ahoz zein idatziz euskaraz izateko baliabideak ezartzea (zirkularrak,

inprimakiak, nominak, intraneta, ohar taulako mezuak...).

Egitura

- Euskara Batzordea edo antzeko egitura eratzea normalizazioan urratsak emateko.
- Euskara Batzordearen jarduna lan orduetan izatea.
- Batzordearen osaerari dagokionez, enpresa mailako ahalik eta partaidetzarik zabalena izatea: zuzendaritza, langileen ordezkariak, sail ezberdinetako langileak...
- Batzordeak erabaki eskumena izatea.
- Euskara koordinatzailea edo antzeko ardura izendatzea.

Euskararako diru baliabideak

- Normalizazio plana garatzeko aurrekontua esleitzea

Esan bezala, aurreko zerrenda irekia da, egon daitezke bestelako eskaerak ere. Baina edozein kasutan, beharrezkoa izango da aldarrikapen hauek eskatzeko indar-korrelazio nahikoa, langileen atxikimendua eta beharrezkoa balitz, borrokarako gaitasuna izatea. Politikoki zuzena da enpresetan euskararen inguruan ere adostasunak behar direla esatea, baina kasurik gehienetan enpresariak ez dituzte neurri hauek bere borondatez hartuko,

behartu egin beharko ditugu, negoziazio kolektiboan jorratzen ditugun gai guztietan bezala.

Euskara planen inguruan

Zergatik euskara planak?

Euskararen normalizaziorako, eta euskara lan eta zerbitzu hizkuntza izateko diseinatzen den estrategia da Euskara Plana.

- Langileak asebetetzeko, euskaraz lan egiteko eskubidea aitortu eta horretarako aukera eskainiz.
- ELAko ordezkari eta militante bezala euskararekiko konpromisoa hartzeko.
- Euskaraz lan egiteko.

Gizartearekiko erantzukizuna adierazteko, enpresa, bere egoera soziolinguistikora moldatuz.

Zelakoa da prozesua?

Epe ertain-luzera begirako prozesua da. Lehenengo, norbere diagnostikoa egin behar da, euskararen alderditik zein egoeratan dagoen jakiteko. Hortik abiatuta, nora joan nahi den erabaki behar da, ondoren, horra heltzeko bideari ekiteko. Azkenik, prozesu guztietan bezala, ebaluazioa egiten da, hurrengoan zer hobetu aztertzeko.

Zeintzuk izaten dira Euskara Plan baten helburu nagusiak?

Besteak beste...

- Irudi korporatiboan euskararen presentzia bermatzea.
- Bezeroei eskainitako zerbitzuetan euskararen erabilera bermatzea.
- Enpresako idatzizko komunikazio guztietan estilo eta hizkuntza irizpideak ezartzea.
- Langileek euskaraz lan egiteko behar duten ezagutza lortzeko baliabideak jartzea.
- Enpresaren terminologia normaltasunez erabiltzeko hiztegi propioa sortzea.
- Enpresaren Kudeaketa Planean, Kalitate Planean eta gainontzeko kudeaketa arlo guztietan euskara integratzea.

Non egin daitezke?

Enpresa, erakunde publiko, zein irabazi asmorik gabeko erakundeetan garatzen dira. Enpresaren tamaina edozein izanda ere, neurrira egokitutako planak garatu daitezke.

Eboluzioa historikoki eta egungo egoera

Aurrez enpresetako euskalduntze eskolak izan zirenak, 90eko hamarkadan jauzi kualitatiboa eman eta lehenengo euskara planak garatzen hasi ziren.

1996an lau enpresa ari baziren erabilera-planetan murgilduta, 1998an 24 enpresa ziren. Gaur egun,

Euskal Herri Osoan 269 enpresatan Euskara Plana daukate.

Ikusten denez, Euskal Herriko enpresa kopurua ikusita, zenbakia oso baxua da oraindik. Tarte handia daukagu lana egiteko, enpresa gehienetan ez baitago inolako normalizazio neurririk onartuta.

Norentzat da?

Euskara planean parte hartu nahi duten langile guztientzat, euskaldun zein erdaldunak izan.

Zer suposatzen du euskara plan bat izateak?

Enpresak hartutako helburuen arabera, modu ezberdinean eragiten die langileei. Prozesu guztietan bezala, batzuek pisu handiagoa hartu beharko dute eta beste batzuek ezer gutxi. Garrantzitsuena, ahalik eta gehienen parte hartzea bilatzea da, inplikazio handiagoak emaitzak hobetzen baititu.

Langileek zein modutan hartu dezakete parte euskara planean?

Langileen parte hartzea ezinbestekoa da euskara planak langileen beharrei erantzuten diela ziurtatzeko eta planaren jarraipen zehatza egiteko.

Parte hartzeko era asko daude: lan taldeetan parte hartuz, ekarpenak eginez, euskara ikasiz, erakunde gisa hartutako helburuak bere eginez...

Langileok egin dezakeguna:

- Euskara plana diseinatzerakoan eta inplementatzerakoan parte hartu.
- Balorazioetan eta bideratzen diren ekintzetan parte hartu.
- Diagnostiko eta neurri zehatzak eskatu.
- Euskara plana garatzea sustatu.
- Ekintzetan parte hartzea sustatu.
- Erabakiguneetan (Euskara Batzordean) parte hartu.

Zer da euskara batzordea?

Euskara plana bera kudeatzeko eta jarraipena egiteko lan-taldea, erakundeko eta planeko ordezkariak biltzen ditu, koordinatzailea barne.

Enpresaren arabera Euskara Batzordeak funtzio, maiztasun eta dinamika desberdinak hartzen ditu. Batzuetan erabakigunea izaten da, besteetan planaren balidaziorako edo jarraipenaren so egilea izan daiteke.

Zer nolako neurriak har daitezke? Zer eskatu dezakegu?

- Euskara Batzordea osatzea. Euskararen egoeraren hausnarketa egin dezan.
- Langileen eskubideen inguruko eskaerak, besteak beste:
 - Dokumentazioa elebitan jaso eta bete-tzeko aukera izatea

- Langileei bideratzen zaien enpresako informazioa euskaraz jasotzea
- Langileek zein hizkuntzatan lan egin nahi duten kontuan hartzea
- Lan euskaraz egiteko beharrezko prestakuntza jasotzea
- Langileei dagokien enpresako errotulazioa euskaraz egotea
- Lanari lotutako prestakuntza orokorra euskaraz jasotzea
- ...

Euskara planaren faseak

Diagnostikoa

Ezertan hasi aurretik, nondik abiatzen den jakitea ezinbestekoa da. Hasierako fasean, erakundearen egoera linguistikoa zein den aztertzen da: zer egiten den, zein hizkuntzatan egiten den, nork egiten duen, langileen ezagutza zenbatekoa den, etab.

Diseinua

Diagnostikoko datuak eskuetan eta hasiera puntua zein den jakinik, erakunde bakoitzak noraino iritsi nahi duen pentsatu behar du. Horretarako, epe ertain-luzera begirako helburuak markatzen dira eta helburu orokor horiek, urtez urte zelan landuko diren erabakitzen da ekintza zehatzak proposatuz.

Inplementazioa

Aurrez diseinatutakoa garatzeko fasea da. Helburuak lortzeko planifikatutako ekintzak burutu eta pentsatutakoa gauzatzeko sasoia.

Ebaluazioa

Egiten diren ekintza ezberdinen jarraipenetik ateratako informazioa aztertu eta ebaluatu egiten da. Ebaluazioak aurrera begira hobetzeko oinarria ematen du, txarto egin dena edo funtzionatu ez duena baztertuz eta zuzenketak proposatzeko bidea emanez.

Administrazioan eta erakunde autonomoetan

Oraindik orain ez da lortu euskal administrazioen euskalduntzerik. Egun ez da bermatzen hiritar bakoitzak aukeratutako hizkuntzan zerbitzu publikoa jasotzeko eskubiderik ez eta sektore publikoko langileek euskaraz lan egiteko duten aukerarik ere.

Hori horrela izanik, epe motz batean euskal administrazioen euskalduntzea ziurtatzeko plan eta neurri errealak martxan jartzea eskatzen dugu, euskara benetako komunikaziorako tresna izan dadin, bai langile publiko eta hiritarren arteko harremanetan eta baita langileen artekoetan ere.

Hego Euskal Herriko administrazio ezberdinetan hizkuntza araudia ezberdina izanik, Nafarroaren kasuan euskara lurralde osoan ofiziala izatea da euskaraz bizi eta lan egiteko lehen urratsa.

Euskal Autonomi Erkidegoan ofizialtasuna legez bermatuta dagoenez, Administrazioako lanpostuen zerrendan (RPT deritzanean) bakoitzari dagokion hizkuntza maila zehaztea eskatzen dugu. Maila horrek euskararen ulermen pasiboa bermatu behar du gutxienez, euskaraz komunikatzea ez oztopatzeko. Langile berrien kontratazioetan, duten euskara maila egiaztatu beharko da.

Guzti honetarako, Administrazioetan eman diren pribatizazio prozesuek eta aldi baterako kontratazioek langileengan sortutako egoera ezberdinak kontutan hartu beharko dira.

Kontuan izan beharrekoak

Testuingurua

ELAn, honako oinarriak ditu Euskara Planak:

- ELAren Euskararen Arautegia. Langile berriei eman eta azaltzen zaie.
- ELAren Euskara Plana.
- XII. Kongresuaren euskararen normalizazioa eta euskara sustatzeari buruzko ebazpena:

euskarak lan munduan behar duen normalizazio prozesuan hartutako erabakiak, helburuak eta konpromisoak zehazten ditu.

“Ebazpen honen bidez ELAn euskararekiko dugun atxikimendua gogoratu nahi dugu, eta lan munduan euskara txertatzeko konpromisoa indartu. Badugu zer eginik hurrengo lau urteetan:

- *Gure afiliatu eta ordezkariengandik hasita, euskararen hedapenaren aldeko sentsibilizazio eta motibazio lana.*
- *Enpresetan normalizazio planen eta neurrien alde aritu.*
- *Negoiazio kolektiboan euskararen erabilpenaren aldeko klausulak bultzatu.*
- *Lan munduan eta jendartean euskararen alde burutzen diren ekimenetan parte hartu, militantzia sindikala eta euskararen aldekoa uztartuz.*
- *Nafarroan eta Iparraldean euskararen ofizialtasun osoa exijitu, normalizazioan aurrera egiteko funtsezko erabaki politiko bezala.”*
- *ELA barruko normalizazio plana garatzen joan, euskara ELAn zerbitzu eta lan hizkuntza osoa izan dadin.”*

“Euskaraz lan egin nahi dut

“Lan-jarduna eguneroko bizitzaren jarduera nagusienetakoa izan ohi da. Hortaz, euskaraz bizi nahi duten langileentzat ezinbestekoa da lan-jardunean horretarako aukera izatea. Horrela, euren asebetetzea areagotzearekin batera, langileen arteko kohesioa handitzen eta harreman egokiagoak izaten lagun dezake. Euskaraz lan egin ahal izanez gero, beraz, euren lanbidean dituzten mota guztietako hizkuntza-jarduerak (nagusiekin, lankideekin, bezeroekin, hornitzaileekin...) euskaraz bete ahal izango dituzte. Aintzat hartu behar da, Euskal Herriko langileek eskubidea dutela euren lanbide-jarduera osoa euskaraz garatzeko.” (Lan mundua euskalduntzeko adierazpena euskararen Gizarte Erakundeen Kontseilua 2013/06/13)

Hizkuntza eskubideen deklarazio unibertsala

IV. Atala Alor Sozioekonomikoa. 47.,48,49.50.,51 eta 52. artikulua

Lege testuingurua

- Euskal Autonomia Erkidegoko Euskararen Erabilpena Arauzkotzeko Oinarrizko legeak, 10/1982 zenbakidunak, herritarren hizkuntza eskubideak aitortu eta herri aginteek hizkuntzaren alorrean dituzten betebeharrak ezartzen ditu.

- 224/1989 Dekretua “Euskal Autonomia Erkidegoko Herri administrazioetan euskararen erabilera normaltzeko plangintza arautzen duena”.
- 86/1997 dekretuaren 18. atalean euskararen erabilera normalizatzeko planek euskal herri administrazioak jaso beharreko gutxieneko osagaiak adierazten dira.
- 1998 urtean Eusko Jaurlaritzak onartutako Euskara Biziberritzeko Plan Nagusia.
- Euskal Autonomia Erkidegoko Herri Administrazioan euskararen erabilera normalizatzeko IV. Plangintzaldia 2008-2012.
- 6/2003 Kontsumitzaileen legearen VII. Kapituluak: Kontsumitzaileen Eta Erabiltzaileen Hizkuntz Eskubideak. 37. artikulua.– Kontsumitzaileen eta erabiltzaileen hizkuntz eskubideak, eta 38. artikulua. Erakunde publikoak.

